

**ПРА ВЫБАР,
ЖАДАННІ
І МАГЧЫМАСЦІ**

Аповесць Уладзіміра Машкова «Як я быў вундэркіндам» была надрукавана ў беларускім выдавецтве «Юнацтва» больш як 35 гадоў таму — а актуальнасць не страчвае і сёння. Гэта якраз той выпадак, калі дарослым пачытаць дзіцячую кніжку не менш карысна, чым дзецям, — асабліва ў пачатку новага навучальнага года, калі ідзе набор у разнастайныя гурткі і секцыі.

Безумоўна, большасць бацькоў разумее, што самастойнасць і ўсебаковае развіццё — гэта выдатна, але ў дзяцінстве добра было б пакінуць час і на само дзяцінства, таму нагрузку на растучы арганізм трэба дазваць і чаргаваць працу з адпачынкам. Гэта ў тэорыі, а на практыцы — школьныя настаўнікі настойліва раяць падцягнуць матэматыку і беларускую, для спіны карыснае плаванне, а для інтэлекту — шахматы, да таго ж самому дзіцяці падабаецца танцаваць, ды і пра будучую прафесію добра было б паклапаціцца загадзя, нездарма робататэхніка сёння ў трэндзе... А гадзін у сутках усяго дваццаць чатыры, і дзён у тыдні — сем, як ты ні ўшчыльняй графік.

І тут аднолькава баішся як таго, што дзіця круцёлкай-страказой будзе некалькі гадоў пераходзіць з гуртка ў гурток, выбіраючы сабе знятак па душы, ды ўсе і кіне, так і таго, што ты, няхай падсвядома, зробіш за яго свой выбар і будзеш дзе подкупам, дзе бацькоўскім аўтарытэтам прымушаць займацца нелюбімай справай (сярод маіх сяброў ёсць выпадак: хлопец уручыў шчаслівай маме дыплом музычнай школы па класе скрыпкі, і з таго часу ўжо 20 гадоў не адкрывае футарал з інструментам). А яшчэ занадта амбіцыйных бацькоў з завышанымі чаканнямі можа падсцерагаць неспадзяванка ў тым сэнсе, што раптам стан здароўя не дазволіць займацца абраным відам спорту, альбо канфлікт з педагогам адаб'е ўсю ахвоту займацца?... Addaць права выбару самому дзіцяці — таксама не найлепшы варыянт: у пяшчотным узросце наўрад ці хто зможа выбраць дадатковую адукацыю свядома, акрамя таго, значную ролю могуць адыграць мода і жаданне быць не горшым за сяброў, а не асабістыя схільнасці. А не рабіць наогул нічога, чакаючы, пакуль вашы нашчадкі «дарастуць» да ўласнага хобі — так, прабачце, можна і да старасці не дачакацца.

На мой глыбока суб'ектыўны погляд, задоўга да выбару секцыі, факультатыву ці гуртка трэба вызначыцца з мэтай: для чаго вам (і дзіцяці!) гэта трэба. Каб палепшыць школьныя адзнакі? Пазнаёміцца з рознымі прафесіямі? Развіць творчыя здольнасці, палепшыць «тэхніка-тактычныя характарыстыкі» арганізма? Вырасціць будучага чэмпіёна ці ўладальніка прэміі Грэмі? Што будзе, калі не атрымаецца? Усё адно лепш паспрабаваць, чым не рабіць нічога. І можа, з дзіцяці не вырасце новы Пласіда Дамінга ці Аляксандр Мядзведзь, аднак разнастайныя веды і ўменні — не той груз, які адцягне плечы.

Знайшла, між іншым, цікавыя лічбы і нагоду для роздуму ў бюлетэні Белстата «Адукацыя ў Рэспубліцы Беларусь» 2017 года. Калі ў 2010 годзе дадатковую адукацыю дзяцей і моладзі ў нашай краіне забяспечвалі 383 разнастайныя ўстановы, то ў 2016-м — 297 (амаль на 100 менш!), пры гэтым колькасць навучэнцаў знізілася не так значна — з 415,4 тысячы чалавек да 389 тысяч. А вось дзіцячых школ мастацтваў хоць і стала менш (было 523, засталася 424), але колькасць іх вучняў, наадварот, вырасла са 104,8 тысячы чалавек да 114,6 тысяч. Сярод гуртоў па інтарэсах вырасла колькасць мастацкіх (з 12,3 да 14 тысяч), зменшылася — тэхнічных і спартыўна-тэхнічных (з 3700 да 3200), турыстычна-краязнаўчых (з 3200 да 2900), фізкультурна-спартыўных (4400 — 4100). Атрымліваецца, што праз 5—10 гадоў у нас будзе «перавытворчасць» спевакоў, мастакоў і музыкантаў, затое зведзем востры недахоп спартсменаў? Або бацькі кіруюцца меркаваннем, што лепш няхай дзіця мае творчае захапленне (якое нават калі не дазволіць уладкавацца ў жыцці, дык і шкоды не прынясе), чым ахвяруе здароўем у турпаходах і на зборах? А можа, усё значна прасцей і прازیцей, як сказала мая добрая знаёмая з аддаленага райцэнтра: «Гэта вы там, у Мінску, можаце сабе дазволіць перабіраць, а ў нас які гурток ёсць, туды і аддасі дзіця, каб хоць нечым было занятае, а не па вуліцы бадзлялася...» А вы як лічыце — справа ў бацькоўскіх магчымасцях, дзіцячых памкненнях ці наяўнасці выбару?

Віктарыя ЦЕЛЯШУК.

Павел ХОЛАД:

«У размовах з дзецьмі адкрываюцца недзіцячыя ісціны»

Фота Ганны ЗАНКВІЧ.

Гэтую сям'ю чытачы «Сямейнай газеты» добра ведаюць па «Нататках шматдзетнага таткі». Іранічныя, але не пазбаўленыя філасофскай глыбіні замалёўкі, дзе ў галоўных ролях — дзеці, нікога

не пакідаюць абыякавым. Нарэшце настаў час бліжэй пазнаёміцца і з самім аўтарам вясёлай рубрыкі — Паўлам Холадам, і яе героямі — усёй яго сям'ёй.
(Заканчэнне на 5-й стар. «СГ».)

■ Бацькі і дзеці

ТРАНСФАРМАЦЫЯ НАВУЧАННЯ:

Чытанне
з пялюшак,
фізіка з трох гадоў,
робататэхніка з пяці?

Сёння добрая частка людзей занятая ў прафесіях, пра якія яны не марылі ў маленстве. Папросту на той час іх яшчэ не існавала. А сёння большасці сучасных дзяцей даследчыкі (60—80 %) у розных краінах прадракаюць занятасць на работах, якія яшчэ трэба вынайсці. Развіццё тэхналогій, новыя адкрыцці ў розных навуковых галінах будуць патрабаваць ад работнікаў асаблівых навыкаў. Ці трэба гэта ўлічваць бацькам? Ці варта ўжо з самага далікатнага ўзросту «працаваць» над будучым дзіцяці? Што выйграюць ад такіх сучасных прапаноў нашы малыя? І це не ўпускаем мы нешта важнае ў выхаванні дзяцей, захапляючыся ўсім тым, што хаваецца за словамі «ранняе развіццё»?

АДКУЛЬ БЯРУЦА ВУНДЭРКІНДЫ?

Вы заўважылі, як змяніліся дзіцячыя перадачы? Колькі інфармацыі праз іх падаецца маленькаму чалавечку! Нават мультыкі ненавязліва знаёмяць дзяцей з географіяй, гісторыяй, біялогіяй, матэматыкай, тэхнікай і гэтак далей. З'явіліся новыя цацкі і і цэлыя гульні-комплексы, скіраваныя на работу з дзецьмі, у тым ліку і такія, як чытанне і матэматыка для немаўлят, замежная мова і творчасць з пялюшак. Акрамя прадуманых цацак, бацькам прапануецца безліч разнастайных дапаможнікаў і падручнікаў, майстар-класаў у сямейных цэнтрах, вэбінараў і адкрытых урокаў у інтэрнэце, дзе дарослых знаёмяць з тым, чаму і як вучыць дзяцей. З кожным годам усё больш разнастайнымі становяцца праграмы развіццёвых цэнтраў, і калі раней асноўнай прапановай была «падрыхтоўка да школы», дык сёння можна запісаць дашкольнікаў у арт-майстэрні, тэатральныя і кінашколы, студыі мультыплікацыі і мадэльныя агенцтвы, цыркавыя студыі, пазнаёміць з робататэхнікай, навучыць гатаваць... З чатырохгадовымі карапузамі ўжо нават праводзяць займальныя вопыты па біялогіі, хіміі і фізіцы, а з пяці малых могуць пачаць знаёміць з ментальнай матэматыкай (суперхуткасны лік у галаве).

(Заканчэнне на 2-й стар. «СГ».)